

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π 11.02.008

Γ.Ε.Π. 14.06.01

Αρ. Τηλ.: 22 87 31 75

Αρ. Φαξ.: 22 87 23 65

E – mail: childcom@ccr.gov.cy

13 Δεκεμβρίου 2022

Υπουργό Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

Θέμα: Απαλοιφή αναφορών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στο θεατρικό έργο «Ο Γύρος του Κόσμου σε 80 μέρες» του ΘΟΚ

- Υποβολή παραπόνου για διερεύνηση δυνάμει του άρθρου 4(2)(θ) των Νόμων 74(I)/2007 και 44(I)/2014
- Έλεγχος και παρακολούθηση νομοθεσιών και πρακτικών με στόχο την εναρμόνιση τους με διεθνή επίπεδα διασφάλισης δικαιωμάτων του παιδιού δυνάμει του άρθρου 4(1)(ε) των Νόμων 74(I)/2007 και 44(I)/2014

Αναφέρομαι στις αναρτήσεις του Υφυπουργού Πολιτισμού, της Ένωσης Ηθοποιών Κύπρου, του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου, του Κέντρου Θεάτρου για Παιδιά και Νεαρά Άτομα-Assitej Cyprus, της ACCEPT ΛΟΑΤΚΙ+, καθώς επίσης διαφόρων πολιτών στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης σχετικά με την πρόσφατη απόφαση της Επιτροπής Αξιολόγησης Θεάματος του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας να αφαιρεθεί μέρος του κειμένου του θεατρικού έργου «Ο γύρος του Κόσμου σε 80 μέρες» του ΘΟΚ, μετά από παράπονα που δέχτηκε από μερίδα γονιών.

2. Από τις αναρτήσεις πληροφορούμαι ότι η εν λόγω Επιτροπή ζήτησε να αφαιρεθεί από το κείμενο του θεατρικού έργου η ατάκα: «Μπορεί ένα αγόρι να αγαπά ένα άλλο αγόρι και ένα κορίτσι ένα άλλο κορίτσι». Να σημειωθεί ότι σκοπός της παράστασης αυτής, είναι «να ζωντανέψουν την περιπέτεια του Φιλέα Φογκ, ως ένα ταξίδι γνωριμίας με την πολυπολιτισμικότητα, τη διαφορετικότητα και την ομορφιά του κόσμου»¹. Με άλλα λόγια η παράσταση αποσκοπεί στο να ενισχύσει την προσπάθεια που οφείλει να κάνει η εκπαίδευση, δηλαδή αυτή της κοινωνικής συμπερίληψης της ποικιλομορφίας του φύλου και της σεξουαλικότητας με απώτερο σκοπό το να προσφέρει στα παιδιά κοινωνικές δεξιότητες αναγκαίες για τη συμβίωση τους σε μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις, που σέβεται και αποδέχεται τη διαφορετικότητα.

3. Ο ρόλος του θεατρικού δράματος στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων κάθε είδους είναι ουσιαστικός και για αυτό είναι απαραίτητο να αξιοποιείται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στα πλαίσια των προσπαθειών τους για τη διαμόρφωση κοινωνικά υγιών πολιτών που αναγνωρίζουν σέβονται και χαίρονται τη διαφορετικότητα². Ο ρόλος αυτός συνάδει άλλωστε με τις αρχές που θα πρέπει να ακολουθεί ένα παιδοκεντρικό σύστημα εκπαίδευσης (άρθρο 29 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού). Επομένως η παρεμπόδιση με οποιοδήποτε τρόπο (συμπεριλαμβανομένης και κάθε μορφής λογοκρισίας) της επίτευξης του ρόλου αποτελεί σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού.

4. Λαμβάνοντας τα πιο πάνω υπόψη, με προβληματίζει ιδιαίτερα η ενέργεια του ΥΠΑΝ να απαλείψει μέρος του θεατρικού κειμένου και συγκεκριμένα της αναφοράς στη σχέση αγάπης που μπορεί να έχουν δυο ομόφυλα άτομα, μ' αυτό τον τρόπο παραβιάζεται η αρχή της μη διάκρισης (άρθρο 2). Επιπλέον, έρχεται σε πλήρη αντιδιαστολή με το περιεχόμενο του ίδιου οράματος του ΥΠΑΝ στο οποίο συμπεριλαμβάνεται μεταξύ άλλων: «*Η διαμόρφωση εγγράμματων πολιτών με δεξιότητες, υπευθυνότητα, δημοκρατικό ήθος, ιστορική ταυτότητα, αλλά και σεβασμό στη διαφορετικότητα*»³.

¹ «Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες» του Ιούλιου Βερν σε θεατρική διασκευή της Άνδρης Θεοδότου και σκηνοθεσία του Μάριου Κακουλλή. Η περιγραφή του έργου είναι αναρτημένη στην επίσημη ιστοσελίδα του ΘΟΚ.

² Papaioannou, T. & Kondoyianni, A. (2019). Promoting the Acceptance of the 'other' through Drama in Education. *Yaratici Drama Dergisi*. 14(2), 309-320.

³ Στρατηγικό Σχέδιο Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, 2021-23.

5. Η πιο πάνω ενέργεια του ΥΠΑΝ φαίνεται, όχι μόνο να αντιτίθεται, αλλά να αποδυναμώνει και ουσιαστικά να μηδενίζει τη σημασία όλων των μηχανισμών, που στο παρελθόν το ίδιο το ΥΠΑΝ έχει καταρτίσει για αντιμετώπιση ρατσιστικών συμπεριφορών και ειδικότερα της ομοφοβίας στα σχολεία. Ενδεικτικά αναφέρω:

α) την εκστρατεία «Ασπίδα κατά της Ομοφοβίας στην Εκπαίδευση», η οποία έγινε υπό την αιγίδα του ΥΠΑΝ και στο πλαίσιο της οποίας είχαν διεξαχθεί σεμινάρια επιμόρφωσης εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων γύρω από το θέμα αυτό⁴,

β) την Αντιρατσιστική Πολιτική του ΥΠΑΝ και τον «Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού και Οδηγός Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών»⁵ που καταρτίστηκαν με σκοπό την πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων συμπεριλαμβανομένου και του ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού και

γ) το γεγονός ότι το ΥΠΑΝ μέσω του Παρατηρητηρίου για τη Βία στο Σχολείο και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου υπήρξε ένας από τους εμπλεκόμενους φορείς στο «Δίκτυο Πρόληψης και Καταπολέμησης του Ομοφοβικού και Τρανσφοβικού Εκφοβισμού στην Εκπαίδευση»⁶. Στα πλαίσια της δράσης αυτής το ΥΠΑΝ προχώρησε στην έκδοση οδηγού για εκπαιδευτικούς σε θέματα ανταπόκρισης στην ομοφοβία και τρανσφοβία στην εκπαίδευση ενώ ακολούθησαν επιμορφώσεις σε εκπαιδευτικούς για την αξιοποίηση του εν λόγω οδηγού⁷.

6. Η ενέργεια του ΥΠΑΝ θεωρώ ότι επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στην ευημερία των παιδιών. Η ίδια η πράξη απαλοιφής της εν λόγω πρότασης του θεατρικού κειμένου, ενδεχομένως να δίδει λανθασμένα μηνύματα για τα παιδιά ΛΟΑΤΚΙ+ μέσα στο σχολικό χώρο, καταστρώντας τα ευάλωτα σε περιστατικά εκφοβισμού ή/και κοινωνικής απομόνωσης, παραβιάζοντας το δικαίωμα προστασίας από κάθε μορφή βίας (άρθρο 19). Επί τούτου τοποθετήθηκε ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συγκεκριμένα επισήμανε ότι τα ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιά είναι

⁴ Εγκύκλιος ΥΠΑΝ με θέμα: Εκστρατεία «Ασπίδα κατά της ομοφοβίας στην εκπαίδευση», (Αρ. Φακ. Π.Ι. 18.3.01 ΙΙ), 20 Απριλίου 2015.

⁵ http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/antiratsistiki/kodikas_oct16.pdf

⁶ Εγκύκλιος ΥΠΑΝ με θέμα: Πρόληψη και διαχείριση περιστατικών σχολικού εκφοβισμού, (Αρ. Φακ. 7.19.04.16.1, Π.Ι. 12.10.03), 11 Νοεμβρίου 2020.

⁷ Εγκύκλιος ΥΠΑΝ με θέμα: Εργαστήριο για εκπαιδευτικούς για την καταπολέμηση του ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού στο σχολείο στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος HOMBAT. (Αρ. Φακ. Π.Ι.4.2.90).

συχνά θύματα εκφοβισμού και βίας στα σχολεία, στο σπίτι και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης⁸. Αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ευημερία τους και τους αποτρέπει στο να διαμορφώσουν ελεύθερα την προσωπική τους ταυτότητα. Το ΥΠΑΝ έχει επομένως, την ευθύνη να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε το σχολείο να είναι ένα ασφαλές περιβάλλον για όλους τους μαθητές.

7. Οφείλω επίσης να σας επισημάνω πως στο πλαίσιο της διασφάλισης του δικαιώματος στην πρόσβαση σε πληροφόρηση (άρθρα 13 και 17), τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν αντικειμενικές πληροφορίες σχετικά με τη σεξουαλικότητα και τη διαφορετικότητα των φύλων. Οι προσπάθειες κατά του εκφοβισμού θα πρέπει να υποστηρίζονται από την εκπαίδευση για την ισότητα, το φύλο και τη σεξουαλικότητα. Η Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών του Ειδικού Αντιπροσώπου για το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση τόνισε το δικαίωμα των παιδιών σε μια συμπεριληπτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση χωρίς καμιά διάκριση σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου⁹. Εδώ και χρόνια, ο Θεσμός που εκπροσωπώ, προωθεί τη συμπερίληψη στα αναλυτικά προγράμματα της Κύπρου, από την προσχολική ακόμα ηλικία, επιστημονικά τεκμηριωμένης, παιδαγωγικά προσανατολισμένης και προσαρμοσμένης στις ανάγκες και τις πραγματικότητες των παιδιών, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. Σχετική είναι και η Θέση του Γραφείου του 2017¹⁰, με τίτλο: «Θέση Επιτρόπου αναφορικά με το δικαίωμα των παιδιών σε Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση».

8. Από την άλλη, συχνά όσοι αντιδρούν στην προσέγγιση αυτή και θεωρούν ότι είναι αναγκαίος ο αποκλεισμός της διαθεσιμότητας πληροφοριών για θέματα ΛΟΑΤΚΙ+, επικαλούνται την προστασία των παιδιών από κάτι που δεν έχουν την ωριμότητα να διαχειριστούν. Η Επιτροπή της Βενετίας¹¹ τόνισε ότι τέτοια επιχειρήματα δεν περνούν τους ελέγχους ουσιαστικής αναγκαιότητας και αναλογικότητας που απαιτούνται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η διάδοση πληροφοριών που υποστηρίζουν μια θετική στάση

⁸ The Commissioner's Human Rights Comment: LGBTI children have the right to safety and equality. Strasburg, 02/10/2014.

⁹ A/65/12. Report of the United Nations Special Rapporteur on the right to education. 23/07/2010.

¹⁰ Η Θέση βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτροπής (www.childcom.org.cy), στην κατηγορία Για Ενήλικες/Η Άποψη της Επιτροπής/Επίσημες Θέσεις-Εκθέσεις-Πορίσματα της Επιτροπής/Παιδεία

¹¹ European Commission for democracy through law (Venice Commission) opinion 707/2012 on the issue of the prohibition of so-called "propaganda of homosexuality" in the light of recent legislation in some member states of the council of Europe adopted by the Venice commission at its 95th plenary session (Venice, 14-15 June 2013). Available at www.venice.coe.int.

απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα επηρέαζε αρνητικά τα παιδιά. Αντίθετα, είναι προς το καλύτερο συμφέρον των παιδιών να ενημερώνονται για τη σεξουαλικότητα και τη διαφορετικότητα των φύλων.

9. Δεδομένων των πιο πάνω, κρίνω απαραίδεκτη τη στάση της Επιτροπής Αξιολόγησης Θεαμάτων του ΥΠΑΝ να λογοκρίνει μια παράσταση που βασικός της στόχος είναι η γνωριμία και ο σεβασμός της διαφορετικότητας, ως κομμάτι της «ομορφιάς του κόσμου». Όσον αφορά στον καταρτισμό, στον ρόλο και στις διαδικασίες που ακολουθεί η συγκεκριμένη επιτροπή, το Γραφείο μου έχει ήδη καταθέσει συστάσεις προς το ΥΠΑΝ, στις οποίες παραπέμπω¹². Ωστόσο κρίνω σκόπιμο να αναφερθώ ειδικά στη σύσταση για αναθεώρηση/επικαιροποίηση με τη συνδρομή επαγγελματιών του θεάτρου, των Κριτηρίων Καταλληλότητας της εν λόγω Επιτροπής. Κατά την αναθεώρηση θα πρέπει ληφθούν υπόψη οι σκοποί της εκπαίδευσης όπως αυτοί καθορίζονται στη Σύμβαση και τη σχετική Νομολογία. Ειδικότερα, κατά την αναθεώρηση να συμπεριληφθούν, ανάμεσα σε άλλα, η προσπάθεια καλλιέργειας κουλτούρας αποδοχής της διαφορετικότητας καθώς και η συνειδητή προσπάθεια αποφυγής δημιουργίας ή/και προαγωγής στερεοτύπων/διακρίσεων/ρατσιστικών απόψεων ή συμπεριφορών προς άτομα ή συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού και προσβολής ευάλωτων ομάδων πληθυσμού στις οποίες συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων και η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα.

10. Παρακαλώ όπως το ΥΠΑΝ δώσει οδηγίες ώστε να διερευνηθεί το θέμα και συγκεκριμένα να ενημερωθώ για την αιτιολογία της απόφασης της επιτροπής. Αναμένω δε όπως το ΥΠΑΝ προβεί στις αναγκαίες ενέργειες έτσι ώστε να ανακληθεί η απόφασή.

Εν όψει του ότι το συγκεκριμένο θέμα απασχολεί οργανωμένους φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών, η παρούσα επιστολή θα δημοσιοποιηθεί στα ΜΜΕ και θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Γραφείου μου.

¹² Έκθεση της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού αναφορικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης των παραστάσεων παιδικού/νεανικού θεάτρου και τις διαδικασίες ηλικιακής ταξινόμησης όλων των θεατρικών παραστάσεων, Απρίλιος 2017. Η έκθεση αυτή είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα: <http://www.childcom.org.cy/>

Δέσπω Μιχαηλίδου
Επίτροπος Προστασίας
των Δικαιωμάτων του Παιδιού

Κοιν.: -Γενικό Διευθυντή ΥΠΑΝ

-Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης

-Κυρία Χριστίνα Νικολάου (Γραφείο Υπουργού)

-Υφυπουργό Πολιτισμού

-Διοικητικό Συμβούλιο Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου